

# **Badische Landesbibliothek Karlsruhe**

**Digitale Sammlung der Badischen Landesbibliothek Karlsruhe**

## **Explicatio in epistolas et evangelia, quae tot anno cantantur - Cod. Ettenheim-Münster 164**

**Erndlin, Joachim**

**[S.l.], 1624-1638**

Dominica IV.

[urn:nbn:de:bsz:31-114264](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:bsz:31-114264)









Quasita circa Textum

dentur, saltem fiant. et uana gloria oem relaxi opem  
mercede euacuans math. 5. Amen dico uobis receperit  
maximo sua, et S. Chrysostomus. Quod propter hoc  
fit inuentus, effunditur et deniq. pectum pteri  
ta mala ablatu. Ezechiele 18. Si auerterit se  
iustus ab iustia, et fecerit iniquitate non  
uicinet? ois iustia quae fecerat non recordabitur

Quasita 3<sup>a</sup>. Nauicula in Ecclesia Christi qua  
affinitas? R. nauicula non nauis erat, sed unica  
et ad litus seu immobilem fixamq. tendebat litem  
et nauis iactabat, periculosisq. qta exurgitibus  
uentis q. tioris. Ad quod nota secta inuisa  
pax uera fuit, ut Lucae 12 dicitur passibus  
quatuor. Unica e cantico 6<sup>o</sup> una e columba  
mea, perfecta mea. Unica inq. pro unitate  
capitis sui. p. p. p. et alteriq. sub al  
terno R. pontificis eode sensu, quo Regum  
gigti unu erat sub pharaone et Joseph pro  
Rege: et exercitus unus e sub duc prima  
Reo egypti, uicario, et domus una subnata terra  
acut p. p. p. et ruge seu maioribus  
lapidibus in p. p. p. existenti. Una rursus ob  
fecta membroru q. p. p. in oib. p. p. p.  
et Religio nes, capitibus. Na minores quada differ  
rentia quo ad menses locoru q. p. p. p.  
ga non affingunt substantia unitati non p. p. p. ut  
scribit S. Augusti. Epis. 11 & 12. De qua ad  
mixtura q. p. p. p. erat illud Hez. 3<sup>o</sup> 12, dabo  
eis cor unum et uiam unam. et fletoru 2.



359 Euang: Dominica IV post Epiphani.

multitudine credentium erat eorum una et ad una  
loam: et cum tanti essent et egressu rate. Propter  
hoc, cum etiam plurimorum habitum sit, et inter  
preses qui sepe ab omni testamento vetus  
Hebraicum in lingua graeca questerunt, eorum  
eade iisdem verbis et sententiis scripsisse, seu testam  
mentum vetus Hebraicum scriptum graece translatum  
fuisse teste Euseb: lib. 8 cap. 8 et tres quos  
quasi ex uno ore laudasse Deum Daniels 3.  
Hic autem facile vide sapient et dicit Calpurnius quod  
Socratis sua descriptio exactissime sequitur et hinc  
Contra quosdam qui tenuerunt eas ut falsas, propter  
sacrilegum verbum quod non cessant in studia quod  
eorum et in unitate inter se colunt de qua et  
in psal: 36 Tunc sicut iniusti concordant quod in per  
niciem iusti conspiciant, non quia se amant, sed quia  
amantur etae simul odiant, sic demones cum se mutuo de  
testentur, magno sensu mortales exagitant. Ad hoc  
ut ad littus Nauicula, sic ad Calul Indis Italia, quam ad fidei  
statione unda et regnum Calorum dicitur quaeit; regnum pro  
gimen regale seu monarchicum, Calorum u. ga eo aspirat, na  
et motus denominatur a fide ad quod et ob. 3. p. 9. 11. a. 1.  
Eidem semper patet in Chrus in altaris sacro, et per singularem  
providentia Math 23 Eue ego vobiscum sum vobis debetis usque  
ad consummationem saeculi. Nolite timere, quod aduersus carum  
gere sine temptatis, nec ante sedat eos, quod parit etiam  
humiliorum precas uideat afflictionum cuiusmodi dat illa psal 43  
expurge quare obdormis Domine, surge, et ne repellas in finem  
quare faciem tuam avertis, et obliuisceris inopia et tribula  
tionis tuae. Sicut dicitur nunquam est periculosior Nauicula







quâdam providentiâ videtur Roma sic dicta  
 hoc est Cypri seu robur quasi tam sit munita  
 ut subiret ab hoste nullo quâsit, iuxta facta petro  
 promissione Math. 16. Porta inferi non prevalerunt  
 adversus eam. Non enim in expugnabunt eam, sed neque  
 sistere valebunt ei, antea peccator eius cadent. Hæreticorum  
 n. erat Grammus Clotarius regis filius, nec totam ve-  
 xabat Ecclesiam, sed sub Clero Divisionem, quæ talis  
 ageretur tot persecutionum, consolatio alicuius prenda  
 gratia fuit libros sacros coram Deo super altare  
 positos aperuit, unum Prophetarum, alterum Euange-  
 lionum, tertium Epistolaram, & tunc statim apud Ierusalem  
 c. s. occurrit. auferam misericordiam eius, & erit in di-  
 ceptione, & Math. 7. similis erit viro stulto, adifi-  
 cavit domum suam super arenam. Et in thos. 5.  
 Cuius domus super sax & securitas tunc repentinus eius fu-  
 it, & ita pergit, & ita pergit, nam paulo post  
 in casa pastoralis in upore & libris, a proprio  
 combustus est.

Quæstio 5. a Procollam maris qui excita  
 ut neg. n. vii fuisse nãalis, ut pote horribilis,  
 admodumque repentina. Ex fallor, si in Christi, siue per  
 se, siue per Angelum. Ut n. ca. n. fit mali alius  
 proprie dicit, hoc est facti; quæ fuit esse pa. na, & sana-  
 litatis, ut p. in ca. citate, & morte, quibus ad glorifica-  
 dat nomen suum affert ca. natum, & Lazarum, gloria  
 a. eius n. parua fuit, ut de eo g. titit quod mare uen-  
 forq. exutare possit, pro arbitrio, & componere. Quæ  
 fat. S. d. ubi: exultator fuisse Jude odio, sicut olim  
 gona, id quomodo id, cum Judas nondum esset depravatus;

Quæstio  
 magis videtur in  
 ubi gloria Christi  
 de diffinita in  
 potest ad unum pla-  
 ni ad oculum ad  
 ad hunc, & in fros.

Quæstio 6.  
 diffinita. Be. ni  
 a. mot, ut illi, qui  
 fros Hispani, si  
 fros post in fros  
 fros fros, fros  
 fros, fros fros  
 fros fros, nisi

Quæstio 7.  
 fros fros cogit  
 fros fros n. n. n.  
 fros fros n. n. n.  
 fros fros n. n. n.  
 fros fros n. n. n.  
 fros fros n. n. n.

Quæstio 8.  
 fros fros a  
 fros fros boni  
 fros fros boni  
 fros fros boni  
 fros fros boni  
 fros fros boni



magis crediderim inuictos, ut maa genti miraculi fr.  
uictori gloria Christi ut iam dicebam, utq. constant  
de differentia inter illum, et falsos d. os, quod horum  
potestas ad unicum elementum crederetur contracta, ut Jo.  
uis ad calum Aeli ad aerem, Neptuni ad mare, Platonis  
ad terra, et inferos Christi a. uis ad oia se extenderet.

Quartio 6<sup>a</sup> Christi somnus in quo a uis  
differebat: Et in eo nunquam somniabat false, seu  
a. nos, ut ille, qui anno 1492 somniavit se regem  
fere Hispaniaru, si Ferdinandus rex occideret, uestigia  
buri post enge ualuerat illum ad aurem, pp quod  
eoq. perijt. torusq. perijt. 2. ignoramus somni huius  
poter, q. extra sunt, ligatur in nobis aia, uis occu  
fatur anima, nisi uita operationes aia uegetantur,  
dormire saepe cogimur defectu spirituum ni organu  
fincunt. In eo nemo potest mereri, aut demereri, q.  
tunc habere n. p. iudiciu defectu rati. 1. Th. 1. p.  
q. 84. a. 8. de somno salomonis uide, 2. q. 113.  
d. 3. In Christo a. spontaneus erat somnus, n. ligabat  
rationem, n. tollebat noticia' eoru, q. extra fuerant,  
u. q. tempestatis, nec prouidiam, et hoc pp per  
fectu aia dominii in corpore, et in p. uita, unde  
uere die poterat Ego dormio, et Cor meum uigi  
lat Cantuou.

Quartio 7<sup>a</sup> Christum procella seu pertur  
batione faulre auctorem in no. mali sonat: Et  
motus quidam boni sunt effectum bonu' producentis,  
planoq. laudabilis, quo ni genere aequonuntur  
quibusq. a Deo manant: quida' contra mali, au  
horumq. huius Diabolu' uel oia' administrat.



363 Euang: Domin: IV post Epiphan.

Quorū generis sunt uigilationes, seu castigaciones,  
omnes immissa propterea peccata hominū, ut resipiscat,  
psal 106. propterea iniustitias suas humiliati sunt. Item  
redargutiones conscientia. Item Confusio. Dolor, an-  
xietas ob delicta commissa psal 7. Anima mea tur-  
bata est ualde: et psal 37. Non est pax offibus meis  
in facie peccatorum meorum. Item bella relata ad uerū  
sed defensionem, uel ad faciendos rebelles, imper-  
bosue perturbatores religionis sancta: aut Republica.  
Quia licet hi motus ad tempus grauent populum,  
definunt tamen in pacem publicam si necessariam  
Item motus, quot in corpore operantur aegrotantiū  
salutaria. Item impressiones calescentes,  
et elementares, ad D<sup>ni</sup> gloriam uel ad perterrefaciendū  
utilitate, uel ad indicandū grauissimū aliq<sup>d</sup> seruitū  
u<sup>o</sup>, talis fuit Nauicula iactatio, talia sunt et signa  
iudicium extremū antichristiana. Exempla s.  
peccatorum motuum sunt praueritatio primorum  
parentū auctore diabolo, eadē ab eodem immissa  
in filios Job, et iustos alios, bella, et lites omnes  
inuita, quas u: q: excitat uaregis, uel appetitus  
uindicta, uel ambitio, uel habendi cupiditas. de  
quibus Jacobus agitur i. +. Unde bella et lites in  
uobis et nonne zinc et concupiscentijs uestris, que  
militant in membris uestris. Item fraudula passio-  
na, seu offensiones impiorū uiciorū, quibus uoluntate  
ter displicens, bona opera iustorum, uocantur,  
al eis superstitiones. Item furia tyrannorū sibi  
fimentium. sic turbatus est Herodes Math. 2. et ois  
Hierosolyma, cui ille, Item motus concupiscentia rati



Quasita Circa Textum .

repugnantes Rom. 7. fectio aliam legem sui membris  
meis repugnantem legi mentis mea Gal. 5. Caro  
concupiscit adversus spiritum. Item repugnantia ruidem  
quod avertenda est ab eo, quod appetit, vel trahenda ad id,  
quod refugit. Audi Augustinum 1. & Conf. 5. 11.  
Punctum ipsu temporis, quo alius futurus e am  
quanto propius admocebatur, tanto ampliorum in  
cutiebat horrorem. Item indignationis Paron  
tam, quando filii eorum a deo vocantur ad ordine  
aliquem regulare, ni quo disciplina viget religiosa.

Quasitio 8. An debeat Restores sportis gra  
uissimi periculis dormire Christi somph, an vigilare?  
Et utrumq; simul, ut Christus dicit, quia facere non pot  
alternis faciunt temporibus. Absolutus a vigilanti magis  
causam Epaminonda, quem laudat Plutarchus, quod dormientib.  
Thebanis cubaret, Lustraretq; mania. Addit de profamilia  
artes. Epagoriam dicit prius dnum quam simul, & cubitu ire  
solitius, nisi unquam inuenerit tam ipse dormam. Haboat  
tut vigilantia modus suus, sicut et somnus, de quo Hipp:  
1. 2. aph. 1. 3. somnus et uigilia si modus ipsorum uale  
(nemp quia ille modo carens humores augit supplet,  
et augeat officit digestionis uigilia a. nimia nimium de  
fariat crebra. Quidam repentinis casus, negotia, graua  
uis approbudent, ni utramq; auctam dormiunt  
quasi agretur de reducta, et si stupidi sunt, prosequ  
indigni, qui rebus proficiantur. alii contra cogitatio  
nos suas tam fortiter negotijs alligant, ut uix somnu  
capiant, que tanta cura nihil proficiunt, deservunt  
supper magis et per uiam se hie ostendunt in deo con  
fidantia. Laudandi sunt qui medio modo se hnt, et  
accumbat fauente, quod pnt deo supplicat, piqua







Quasita circa Textum

cipiam. Volens ne te extendas, p[er]d[er]e meos caues ne attin-  
gas. Dicitur factu[m], imp[er]avit quidem, sed mare non ob-  
temporavit, p[er]vexit contra, magis, magisq[ue] se se effundere,  
quod videns rex fugā sibi gemitu[m] approbans palatinis ad-  
lationem, atq[ue] mendacium.

Quaestio 10<sup>a</sup>. Ventus, & mare cui sensu careant, quo  
modo p[er]venerunt Chri[stus] Quia verba, & paraverunt. Et  
nitrum felix atigit, sed offertur t[ame]n. n[on] minus quiddam  
subsidere, quod si p[er]venerunt dicta, & gessissent morem  
motu proprio. secundu[m] q[uo]d sicut creatura quavis  
continuo p[er]dit a Deo, ut p[er]venerit p[er] sal 105 auferet  
spiritum eorum, & deficient, & in pulverem suum rean-  
tineat ita v[er]ba ut videntur Joa. 10. sine me nihil p[otes]t  
testis facere. sol ut luceat, ignis ut comburat, homo ut ureat,  
vel manu[m] moveat, ventus, ut spiritus. Quid ergo mirum si  
negante Deo gurg[us] suu[m] capes n[on] n[on] horu[m] op[er]a.  
si sol & luna Cassionis tempore n[on] dederint lumen suu[m],  
si ignis n[on] adveniret t[er]ra quere[n]s n[on] in fornacem ardentem.  
si Ananias cum uxore sua v[er]ba moribundus concide-  
rit, si rex, Ieroboam 3 Reg 13 rex, Nicanor 1 Mark 7,  
retrahere manum valuerunt, quod ostendit suu[m] b[e]n[e]d[i]c[t]u[m],  
si mare navicula[m] n[ost]ram spagitanu[m] stetit profin[us] a fer-  
uore suo? Vixim t[ame]n int[er] Deo in creatura sua  
ut seruire si ad o[mn]ia p[otes]t p[er] sal 118 omnia seruiunt  
tibi, ignis ad fugofaciendu[m] ut exort[us] sunt in medio fornacis  
eis t[er]ra illi p[er]venerit, qui sentire sibi vid[er]ent ventum  
roris flantem lutum ad illuminandu[m] goa 9 aqua  
m[er]ita ad sanctificandu[m] in baptismo aca.

Quaestio 11<sup>a</sup>. In magnis aduersitatibus & periculis  
quid facit op[er]u[m]. Et placandu[m] parca & sup[er]ior[um] p[re]ce  
Dei, & vitanda impatience, nam qui afflictu[m] m[er]ita



367 Euang: Domin: IV post Epiphan.

rant damnatis infeliciorum sunt: imputatur quippe illis murmuratio ad novam penam; his autem non quia contra statum morandi sunt, et domerendi.

EVANGELIUM  
Dominica V<sup>a</sup> post Epiphaniam  
Ex Math. 13 a u<sup>o</sup> r<sup>o</sup> simile factum est regnu<sup>o</sup> coloru<sup>o</sup>. Homini, qui seminavit in usq; ad uersu<sup>o</sup> 34  
in lucina, proponitur parabola des zizanijs q<sup>o</sup> fitio  
sapi<sup>o</sup> saminat.

Quaestio Circa Textum.  
Quaeritur. Quid sit parabola: et cur Christus per para-  
bolas saepe loquatur. Quod ad p<sup>o</sup> parabola dicitur a  
παραβολα quod significat trajicare, conficere, com-  
parare, et ad m<sup>o</sup> u<sup>o</sup> accipit in sacra scriptura ut  
inditio fufeg, ostendit salmeron tom 7 t. 1. gene-  
ratim dicit q<sup>o</sup> sermo quidam fitus, et obf<sup>o</sup> d<sup>o</sup>,  
qui aliud sonat, aliud significat, unde aliqui antiqui  
scriptores ecclesiastici cum sermo noster uere pa-  
rabolus, et translatus omne uerbum parabola  
appellauerunt, hodieq; etiam Itali parolam nuncu-  
pant. Aduertit autem Citatus salmeron quod in E<sup>o</sup>  
uangelio parabola a sumatur nisi mouendo p<sup>o</sup>  
sonam ratione p<sup>o</sup> d<sup>o</sup>, uel negotium, cum ratio  
confortum, et confortatur ad personam spirituales,  
uel ad spirituale & rationale negotium. Similitu-  
do autem ostenditur ad res alias, nam apostoli  
comperantur sali, lani, Luarna, et interdum  
aliqui solent comparari vulpi, serpenti, lupo,  
has ad secundum cur Christus Dominus peria



Quarta (vlla sexta)

294  
368

bolij sequenter ut uoluerit pulchre aliqua ratione  
applicat salm. 1. 2. benitor dicitur pro mou' fuisse Sy.  
uol' tota s. Hier. sermonibus parabolas misere, ut p  
similitudines exemplaq; res malis, et firmis, tenerentur,  
tur, praterquam q; ubi et amarior, iuca dicitur red  
datur orao, difficultas e' tñ quomodo alicubi p' h'ius  
dixerit se in parabolis loq; ut uidentes n' uideant, de  
qua alius orit' diuendi locus.

Quaritur 2<sup>o</sup> Quid in hac parabolâ per  
regnum calorum signetur: per regnum calorum  
signatur hic euangelium, seu potius ecclesia ipsa  
a. d. regni calorum sicut est h'ic, q; semina aut  
sensu est euangelium seu ecclesia sicut perinde se h'ic  
atq; si quis bona in agro suo semen seminaret, et ali  
quis eius inimicus se perferret malis, ubi m' dicit  
h'ius se mali seminis auctores n' e' sed boni.

Quaritur 3<sup>o</sup> Quod semen sit bonum q; dicitur  
uia: plerumq; huius parabola opponit p'p'os  
Christi Matt. 13. u. 38. 39. promittitq; per semen  
bonum id est filios regni predestinatos uidelicet  
cu' d'c' Matt. 8. u. 12. filij regni eiciantur in tene  
bras exteriores sanantur u' q; s'c'm opinionem sunt filij  
regni. Per zizanias sunt quae herbas regni n'opias,  
de q; dicitur psalm. 1. 1. Georq; id est filios nequa' sicut  
diaboli (ost' in nequa' in Genitido 18. u. 10. 11. 12.) hor  
ost' h'ic diaboli pestatores, qui et scandala appellatur,  
uel quod per eos scandala dentur, et malis suis mouit  
et doctrina sunt multis occisio ~~et~~ uel quod  
et ipsorum collatione permixtione proferuntateq; multi h'ic  
nani aliquid patientes scandala sentant, ubi a. in hac  
manda inter honos a d'co mali tolerentur caas aliquos  
optime reddi Costeris sup' hoc euangelium. Cuius rem  
et applicat pharis, qui sunt hoies dormientes, qui serui  
de uoluptate q'antur, forte quia hoc ad p'p'os parabola

Epiphania  
factum est  
ad uoluptate  
Epiphania  
Textum  
car' Christi p'p'o  
parabola dicitur  
sicut, r'p'p'o  
in sacra scriptura  
in tom 1. 1.  
andae aliquas  
simo nocte  
u' uerbum per  
ali parolam  
u' salmeron  
tur nisi mala  
negotians, u'  
ad p'p'os  
de negotian,  
et alio, nam  
u' uerba, et m' d'c'  
alpi, s'p'p'o  
Aut d' d' d' d'



